

[https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-310-5\(1\)-26](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-310-5(1)-26)

УДК 657: 65. 92

Тетяна ЛІВОШКО

НУ «Запорізька політехніка»

<https://orcid.org/0000-0003-3388-5899>

e-mail: livoshko@i.ua

МОНІТОРИНГ ЗА ESG-ПРИНЦИПАМИ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

У статті визначено що за останні роки зросло усвідомлення того, що певні корпоративні ризики, як екологічні, соціальні практики та корпоративне управління, можуть суттєво впливати на вартість підприємства, його конкурентоспроможність та стратегію розвитку в довгостроковій перспективі. Сьогодні світ об'єднується для рішення глобальних проблем сучасності, вирішити які можливо через впровадження новітніх технологій та прогресивного підходу до оцінки бізнесу. Автором акцентовано увагу на значимості ESG-інвестування в процесі трансформації до низьковуглецевої економіки та його впливі на конкурентоспроможність підприємств в сучасних умовах. Визначено арсенал дієвих заходів з формування регуляторного середовища. ESG-інвестування, запровадження якого у вітчизняній практиці дозволить приймати ефективні та оптимальні управлінські рішення. В статті обґрунтовано, що практика зовнішньої незалежної оцінки ESG-якості на основі відкритих джерел стає дедалі популярнішою в Україні. Зміна цінностей людського життя останніх років та пандемія COVID-19 показала необхідність стратегічного підходу до управління екологічними та соціальними ризиками. Визначено що інвестори все частіше наполягають на відповідності компаній ESG-критеріям, міжнародним політикам та процедурам. Обґрунтовано, що стратегія ESG – це дуже важливий інструмент сталого розвитку, який дозволяє підприємствам групи ДТЕК на найвищому рівні інтегрувати екологічні, соціальні та управлінські стандарти. В статті доведено що в період відновлення країни після агресії Росії практично всі інвестиції будуть приходити в Україну на засадах ESG, отже драйверів сталого розвитку побільшає. Тож українським компаніям сьогодні, у ці важкі часи, потрібна допомога у розумінні та впровадженні цих принципів.

Ключові слова: стратегія, конкурентоспроможність, стандарти сталого розвитку, звітність, управління, глобальні проблеми, оцінка ризиків.

Tetiana LIVOSHKO

National University "Zaporizhzhia polytechnic"

MONITORING ACCORDING TO ESG PRINCIPLES AND ITS IMPACT ON THE COMPETITIVENESS OF BUSINESS ENTITIES

The article defines that in recent years, the realization that certain corporate risks, such as environmental, social practices and corporate governance, can significantly affect the value of the enterprise, its competitiveness and development strategy in the long run. Today, the world is united to solve global problems of the present, which can be solved through the introduction of the latest technologies and a progressive approach to business assessment. The authors emphasize the importance of ESG-investing in the process of transformation into a low carbon economy and its impact on the competitiveness of enterprises. Arsenal of effective measures for the formation of a regulatory environment has been identified. ESG-Investment, the introduction of which in domestic practice will allow to make effective and optimal management decisions. The article substantiates that the practice of external independent evaluation of ESG-face based on open sources is becoming more and more popular in Ukraine. Changing the values of human life in recent years and the Covid-19 pandemic showed the need for a strategic approach to environmental and social risks. It is determined that investors are increasingly insisting on companies with ESG criteria companies, international politicians and procedures. It is substantiated that ESG strategy is a very important tool for sustainable development that allows the enterprises of the DTEK group at the highest level to integrate environmental, social and management standards. The article proves that during the restoration of the country after Russia's aggression, almost all investments will come to Ukraine on the basis of ESG, so the drivers of sustainable development increase. Therefore, Ukrainian companies today, in these difficult times, need help in understanding and implementing these principles.

Keywords: strategy, competitiveness, sustainable development standards, reporting, management, global problems, risk assessment.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із науковими чи практичними завданнями

Кожна компанія незалежно від сектору економіки має свій прямиий та непрямиий вплив на навколишнє середовище, суспільство і управляти цими впливами може організована прозора і ефективна система корпоративного управління. Інтегрована ESG-стратегія допомагає компаніям встановити цілі та виміряти ці впливи. ESG-чинники відносяться до трьох ключових критеріїв в оцінці стійкості компаній задля отримання сталих інвестицій. Глобальні природні катаклізми визначають пріоритети, тому в останні роки велику увагу приділяють кліматичним ризикам.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Завдяки численним науковим роботам іноземних дослідників питання впливу кліматичних ризиків на фінансовий стан компаній та можливості, які виникають у зв'язку з цим, висвітлені доволі широко. Західна наукова думка представлена роботами П. Матоса, Р. Коуз, Р. Сендера, Д. Елкінгтона, Larry Fink,

Robert G. Eccles, Н. Ейра, Н. Ховарта та інших. Серед вітчизняних науковців слід виділити роботи Андрущенко В.Л., Клименко С.М., Левченко Н.М., Ткаченко А.М. Окрім наукових робіт питання ESG-стратегії висвітлені у численних звітах та робочих документах ООН, Світового економічного форуму, Організації економічного співробітництва та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної енергетичної агенції та ін.

Формулювання цілей статті

Мета статті – дослідити передумови інтегрування екологічних, соціальних та управлінських стандартів для підвищення екологічної конкурентоспроможності підприємств електротехнічної галузі та проаналізувати вплив використання інструментів зеленого маркетингу на описові змінні українських компаній. Як свідчить світовий досвід, країни виграють від зелених функціональних стратегій для вирішення глобальних та регіональних екологічних проблем. Основними факторами успіху конкурентоспроможності зеленого підприємства є виробничо-технологічний потенціал компаній, ринкові фактори, що характеризують основних конкурентів і споживачів, структуру суб'єктів господарювання та їх залучення до комунікацій ланцюга створення вартості, управління та маркетингових еко-інновацій. Ключові детермінанти зеленої конкурентоспроможності через впровадження екологічної політики компанії досліджуються в рамках маркетингового, технологічного, інноваційного, рівневого, фіскального, комунікативного, стейкхолдерського, якісного та етичного підходів.

Таким чином, можна констатувати, що до сьогодні в Україні відсутня єдина методика комплексної кількісної оцінки конкурентоспроможності підприємства для побудови системних підходів до інтеграції питань сталого розвитку, необхідність в якій гостро назріла.

Виклад основного матеріалу дослідження

Для зміни підходів до оцінки конкурентоспроможності в Україні проводиться організація різнопланових міжнародних заходів які дозволяють висвітлювати низку питань та проблем, на яких варто було б зосередитися для розширення принципів стратегії сталого розвитку.

Насамперед, це недостатнє розуміння питань ESG широким колом бізнес-середовища, що провокує в свою чергу не усвідомлення того, які переваги та бонуси отримує як великий, так і малий, середній бізнес від дотримання принципів та стандартів ESG.

По-друге, це брак доступних джерел інформації про концепцію ESG. Розкриття підходів до застосування принципів ESG як міжнародними, так і українськими компаніями – досить складний шлях запровадження стандартів та політик ESG в українському бізнесі.

Зараз спеціалістами-практиками, науковцями проводяться дослідження щодо розробки настанов (guidance) впровадження стандартів ESG в діяльність українських компаній на основі кращих світових практик. Дослідження питань розробки стратегії ESG та їх важливість для українського бізнесу, особливо в період надважких викликів, які є зараз у воєнний час та які постануть у період післявоєнного відновлення, буде продовжена, оскільки світова спільнота вважає своїм обов'язком допомагати та всіляко підтримувати український бізнес і суспільство у складні часи.

Передумови організації низки заходів у 2020 році відбувалися у співпраці з Програмою IFC «Сприяння інвестиціям через інтегровані екологічні, соціальні та управлінські стандарти в Європі та Центральній Азії», що реалізується у партнерстві з Державним секретаріатом Швейцарії з економічних питань SECO. Метою цієї Програми є стимулювання та допомога компаніям у прийнятті кращих практик ESG і корпоративного управління, сприяючи їх здатності залучати стійкі інвестиції.

У 2020 році в листі до генеральних директорів найбільших у світі компаній Ларі Фінк (Голова Правління та Генеральний директор інвестиційного фонду «БлекРок» («BlackRock»)), що управляє активами вартістю 7 трлн дол. США попередив, що «кліматичні зміни є особливими. Навіть якщо лише частково прогнозований вплив реалізується, буде набагато більша структурна і довгострокова криза. Компанії, інвестори та уряди мають підготуватися до значного перерозподілу капіталу» [3].

Тому міжнародні компанії все частіше починають узгоджувати свої основні бізнес-стратегії та соціальні цілі з цілями сталого розвитку шляхом прийняття власних ESG-стратегій.

Мета бізнесу, в сучасних умовах, трансформується від отримання прибутку до надання цінності для клієнтів, співробітників, постачальників, партнерів і громад. Компанії і інвестори бачать в цьому конкурентну перевагу для розвитку ринку. Дедалі більше інвесторів прагнуть фінансувати організації та продукти, які підтримують та просувають стратегію сталого розвитку, а лідери цих компаній намагаються бути активними та стійкими у донесенні своїх основних месиджів сталого розвитку. Кожна компанія або навіть країна має свій підхід до принципів ESG. Для того, щоб можна було оцінити прогрес в цьому напрямку було розроблено і 25 вересня 2015 року затверджено Генеральною асамблеєю ООН критерії оцінки успіхів компаній у досягненні прогресу під назвою "17 цілей сталого розвитку".

В Україні вже кілька компаній дуже активно впроваджують принципи сталого розвитку, серед яких група ДТЕК, Метінвест, МХП тощо. Кожного дня таких компаній буде ставати все більше, адже це вже конкретний тренд, який визнаний світом.

Дослідження показали, що останні роки великий бізнес значно активніше розвиває програми сталого розвитку і випускає нефінансові звіти. Вони привертають увагу інвесторів нарівні з аналізом доходів, прибутку або EBITDA конкретної компанії. У світовій практиці ESG-принципи ведення бізнесу перестали бути просто модним трендом і вже виходять на перший план під час оцінки перспектив і ризиків компаній. Але український бізнес ще на початку цього шляху, він тільки вчиться вибудовувати системні підходи до питань сталого розвитку. Оцінка за ESG-принципами розкриває нові відомості про діяльність суб'єкта господарювання.

Так, за допомогою екологічного (E) індексу оцінюють вплив компанії на природну екосистему, що охоплює викиди (наприклад, парникові гази), ефективне використання природних ресурсів у виробничому процесі (наприклад, з погляду енергетичних, водних ресурсів або матеріалів), забруднення та відходи (наприклад, розливи енергоресурсів) та інноваційні дії щодо екодизайну своєї продукції.

За допомогою соціального (S) індексу визначаються зв'язки компанії з працівниками, клієнтами та суспільством. Це включає забезпечення відданості працівників (наприклад, якість працевлаштування, охорона здоров'я та безпека, підготовка та розвиток), задоволення потреб клієнтів (наприклад, виробництво якісної продукції та надання якісних послуг, що гарантують безпеку клієнтів) та бути добропорядним членом громади, де працює компанія.

За допомогою індексу управління (G) надається оцінка поточних систем управління щодо діяльності в найкращих довгострокових інтересах акціонерів, що включає забезпечення прав акціонерів (наприклад, обмеження захисту від поглинання), наявність функціонального правління (наприклад, досвідчені, різноманітні та незалежні члени), існування добре розробленої політики винагород для керівників та запобігання таким нелегальним практикам, як шахрайство та хабарі [2, с.14-15].

Однією із вимог до компаній, які будуть імпортувати до Європейського союзу свої товари та послуги стане використання у своїй діяльності відновлювальних джерел електричної енергії. Сьогодні вже ведеться активна дискусія щодо впровадження так званих "зелених сертифікатів" для експортерів до країн ЄС. Це документи, які підтверджують що підприємство купує електричну енергію яка отримана із відновлювальних джерел, або ж володіє власною генерацією від сонячної електростанції, вітропарку, біогазової установки тощо. У випадку відсутності таких сертифікатів або недостатності тих обсягів електричної енергії отриманої із відновлювальних джерел, такі компанії будуть змушені платити додаткові мита або додаткові платежі при експорті товарів до країн Європейського союзу.

Складність вироблення єдиного методологічного підходу оцінки та аналізу конкурентоспроможності підприємств визначається наступними моментами. По-перше, економічна теорія не однозначно трактує це поняття і дає йому безліч різних і часом суперечливих визначень, кожне з яких охоплює ту чи іншу його сторону, або робить спробу його комплексної характеристики.

По-друге, залежно від того, ким проводиться оцінка конкурентоспроможності підприємства та з якою метою, суттєво варіюються кількість факторів, що беруть участь в оцінці їх значення та якісний склад.

По-третє, поряд з кількісними показниками в оцінці конкурентоспроможності все частіше застосовуються якісні показники, що призводить до додаткових труднощів, пов'язаних з їх кількісною оцінкою і ускладнює розробку методів порівняльного аналізу конкурентоспроможності. Вчетверте, апробовані у світовій практиці методи оцінки конкурентоспроможності підприємств, які носять конкретний економічний і кількісний характер, не використовують наукових підходів до управління (системного, комплексного, відтворювального та ін.). Як правило, кожен підхід до оцінки конкурентоспроможності розроблений не для всіх однорідних підприємств, а для одного-двох.

Тому, один підхід до оцінки враховує, наприклад, резерви у використанні факторів виробництва, інший – вартість конкретних факторів виробництва, третій – ефективність використання потенціалу, четвертий – ефективність виробничо-збутової діяльності, п'ятий – зусилля у сфері підвищення якості товарів і т.д.

В умовах же української економіки необхідно застосовувати не окремі підходи до оцінки конкурентоспроможності, значно поширені в промислово розвинених країнах, а системно-комплексні, що синтезують перелічені та, враховують специфіку вітчизняних ринкових відносин. По-п'яте, сформовані на вітчизняних підприємствах відділи маркетингу не можуть проводити дослідження конкурентоспроможності за відсутності відповідних фахівців і не укомплектованості інформаційними, методичними і технічними забезпеченнями [4].

У сучасній економічній думці відсутня єдина методологія оцінки конкурентоспроможності підприємства, що обумовлене багатьма чинниками, в тому числі галуззю підприємства, його розміром, відмінностями у методах ведення фінансового обліку, управління тощо. Тому кожне підприємство розробляє власну методіку здійснення оцінки своєї конкурентоспроможності або користується найприйнятнішою з тих, що існують.

Найбільшого поширення в оцінюванні конкурентоспроможності підприємств набули методи побудови матриць і визначення комплексного (інтегрального) показника. Проте складність процесу формування і вибору стратегій для певних квадрантів, врахування найчастіше тільки двох показників за використання матриць. Необхідність проведення аналізу всієї товарної маси, відсутність умов глибокого

дослідження для виявлення резервів підвищення конкурентоспроможності з використанням інтегрального показника дають певну статичність обох методів та призводять до того, що їх використання є доцільним в окремих ситуаціях.

При аналізі конкуренції на рівні галузі, необхідно звертати увагу, перш за все, на суперництво підприємств, оскільки саме результат їх діяльності формує стан галузі. У межах цієї теорії існують два основних підходи до визначення критерію конкурентоспроможності:

- 1) структурний;
- 2) функціональний.

Так, згідно зі структурним підходом становище можна оцінити на основі знання рівня монополізації галузі, тобто концентрації виробництва і капіталу, і бар'єрів для підприємств, що знову йдуть на ринок. Основними перешкодами на шляху нових конкурентів є: економічність великомасштабного виробництва, ступінь диференціації продукції; абсолютні переваги у витратах в існуючих підприємствах; розмір капіталу, необхідний для організації ефективного виробництва [4].

Значення цього підходу полягає в оцінці здібностей підприємства по забезпеченню конкурентоспроможності. Кожна зі сформульованих в ході попереднього аналізу спроможностей підприємства, що досягла конкурентних переваг, оцінюється експертами з точки зору наявних ресурсів.

У наукових роботах всі показники вимірювання конкурентоспроможності поділяються на чотири групи, які характеризують:

- 1) фінансовий стан підприємства (фінансово-економічні показники діяльності);
- 2) ринкову активність (ринкова частка, темп приросту ринкової частки);
- 3) ступінь використання виробничої потужності підприємства (коефіцієнт використання виробничої потужності);
- 4) стан конкуренції між виробниками на певному ринку (інтегральний коефіцієнт інтенсивності конкуренції).

За результатами аналізу цих показників відбувається порівняльна рейтингова оцінка фінансового, майнового стану, рентабельності, ділової активності. Ранжирування рейтингової оцінки за її зменшенням дозволяє виявити фінансово стійке підприємство, найвищий рейтинг якого свідчить про його лідерство за даним показником.

Нові дослідження у сфері оцінки конкурентоспроможності щодо використання інструментів зеленої екологічної політики вказують на доцільність застосування інструментів зеленого маркетингу для формування та посилення зелених конкурентних переваг бізнесу. Тому сьогодні в Україні серед компаній енергетичної галузі спостерігається декілька тенденцій запровадження ESG-принципів.

Практика показала що більшість вітчизняних компаній не звітує щодо показників сталого розвитку. А ті компанії, що звітують, готують звіти з корпоративно-соціальної відповідальності (КСВ) або мають на корпоративному сайті відповідний розділ і розміщують новини. Так, за останні роки намітився тренд, коли великі компанії готують нефінансові річні звіти за стандартом GRI Standards та/або відповідно до вимог Глобального договору ООН, — таких компаній та організацій в Україні близько 20. Тільки одиничні компанії в Україні беруть участь у міжнародних системах, рейтингах та індексах ESG.

З огляду на вимоги Закону про бухгалтерський облік в Україні [7] великі компанії, що мають суспільний інтерес зобов'язані подавати звіт про управління, де частково розкривається питання сталого розвитку. Вимоги щодо розкриття інформації підвищуються кожного року.

Звертає увагу те, що «зелені» аспекти важливі різним категоріям компаній таким, як міжнародні фінансові корпорації, міжнародному бізнесу, українським банкам, які є дочірніми європейських банків, великим компаніям-експортерам, які торгують на міжнародних фінансових біржах. Зміни тенденцій щодо нової оцінки бізнесу дають перспективу на майбутнє.

Міжнародним інвесторам важливі «зелені» фактори та принципи ESG, українським — здебільшого ще ні. Проте у грудні 2021 році з'явилася інформація, що п'ятеро відомих українських підприємців та інвестбанкірів запускають великий private equity fund мінімум на 100 млн дол. із прицілом на «зелені» проекти [5].

Серед молодих підприємців теж стає популярним підтримувати стартапи із «зеленим» порядком денним, купувати акції міжнародних компаній та продукцію компаній, які дотримуються принципів сталого розвитку. При цьому застосування принципів із якими зазвичай стикаються при пошуку способів довгострокової вартості. Щодо точного переліку питань та їхнього змісту на сьогодні не досягнуто консенсусу, при цьому є побоювання про вплив деяких з них на створення вартості компанії. У таблиці 1 визначено деякі з основних питань ESG.

У 2021 році тренд на застосування принципів сталого розвитку та відповідальне інвестування продовжує набирати обертів. Екологічні, соціальні та управлінські показники компаній впевнено займають вагоме місце при прийнятті інвестиційних рішень. Тому зважаючи на ситуацію зі зміною клімату, зростанням бідності на фоні COVID-19 та спадом глобальної економіки представники банківського сектору намагаються максимально убезпечити свої портфелі від високоризикових проектів. У цьому їм допомагає аналіз ESG-даних. Тобто використовуючи ESG-дані простіше приймати рішення у сфері інвестиційної діяльності.

Таблиця 1

Основні питання ESG

Екологічні	Соціальні	Управлінські
кліматичні зміни та вуглецеві викиди	здоров'я працівників та безпека, різноманітність та розвиток працівників	права акціонерів
використання природних ресурсів та управління енергетичними та водними ресурсами	відповідальність перед клієнтами та за якість товарів	склад правління (незалежність та різноманітність)
забруднення та відходи	відносини із громадою та благодійність	політика щодо винагород менеджменту
екодизайн та інновації		шахрайство та хабарництво

Джерело [2, с.14]

ESG-дані – це інформація про екологічні, соціальні та управлінські фактори компанії, що є ключовими для вимірювання сталості та етичного впливу інвестицій на розвиток компанії та всього бізнесу. Наприклад, в ці дані входить інформація про те: скільки води споживає компанія, скільки CO₂ викидів продукує, скільки має працівників та чи дотримана гендерна рівність, як виплачується заробітна плата, тощо. Щодо управлінських критеріїв, то йдеться, приміром, про склад ради директорів, внутрішні заходи з протидії корупції та хабарництва.

Однак, важливо розуміти, що поверхневий збір цих даних та відображення їх у звітах може й допоможе відповідати місцевим нормативним вимогам, але жодним чином не матиме впливу на навколишнє середовище. Цей інструмент управління, який може попередити інвестора про ризики, та допоможе прийняти рішення при будь-яких неочікуваних поворотах у стратегії компанії. Більше того, це не менш ефективний рушій соціального іміджу компанії та покращення репутації з можливістю подальшого доступу до інших джерел капіталу: від зелених облігацій до імпаکت-фондів. ESG-дані справді додають цінності інформації про компанію та позиціонують її на ринку капіталу і інвестування як надійного партнера.

Отже, приходимо до висновку, що ESG-інвестування у світовій практиці, насамперед, розглядається як відповідальне інвестування, яке:

- доповнює теорію управління активами і не означає відмову від основних концепцій;
- дозволяє глибше зрозуміти, як буде створюватися вартість в майбутньому з використанням ESG-принципів;
- враховує різні зацікавлені сторони відповідно до того, як розвиваються компанії.

Під ESG-інвестуванням варто розуміти інвестування, яке спрямоване на мінімізацію ESG-ризиків, зниження забруднення навколишнього середовища до рівнів, що не шкодять здоров'ю людини і природним екосистемам, а також посилення соціальної відповідальності та поліпшення корпоративного управління [1].

Тому ESG-оцінка є важливою у процесі прийняття рішень щодо інвестування довгострокових проєктів, адже допомагає визначити профіль ризику та, як результат, його загальний рівень. Висновки процесу відповідного аудиту та збору даних слід враховувати при структуруванні фінансування у формі звітів, плану дій тощо. Крім того, у разі значних ризиків заходи для їхнього пом'якшення варто проводити до підписання угоди. Якщо виникають ризики, які неможливо мінімізувати, такі угоди відхиляють, оскільки це веде за собою високий рівень ризику для організації, суспільства, та навколишнього середовища.

Практика запровадження ESG-положень у світі в різних регіонах відбувалася з різною швидкістю. Країни Євросоюзу на сьогодні керуються амбітною регуляторною програмою, реалізація якої має сильну політичну підтримку при переході на низьковуглецеву економіку.

У 2018 році Європейська комісія підготувала План дій, а саме стале фінансове зростання, коли деякі ініціативи щодо поточних політик є націленими на переорієнтацію приватного капіталу на сталі проєкти з метою виконання цілей 2030, які визначив ЄС у Паризькій угоді [2, с.19].

Розглянемо докладніше три критерії, за якими оцінюються компанії для інвестування за принципами ESG:

1. Довкілля. Який вплив має компанія на навколишнє середовище? Це може включати вуглецевий слід компанії, токсичні хімічні речовини, що використовуються у її виробничих процесах, тощо.
2. Соціальне. Як компанія покращує свій соціальний вплив як усередині компанії і у ширшому співтоваристві? Соціальні фактори включають все: від рівності ЛГБТК+, расової різноманітності як серед керівників, так і серед персоналу в цілому, до програм інтеграції та практики найму. Важливо також те, як компанія виступає за громадське благо у ширшому світі, за межами своєї обмеженої сфери бізнесу.
3. Управління. Як рада директорів та керівництво компанії сприяють позитивним змінам? Від питань, пов'язаних з оплатою праці керівників, до різноманітності в керівництві, а також того, наскільки добре це керівництво реагує на акціонерів та взаємодіє з ними.

Практика проведених досліджень показала, що важливо розділяти поняття ESG та сталого розвитку. Часто ці поняття ототожнюють. Але сталий розвиток включає додатково велике коло екологічних, соціальних та економічних питань.

На сьогодні, поняття ESG має трохи вужче значення і стосується тільки тих питань сталого розвитку, які впливають на фінансову ефективність і результативність компанії, можливості й ризики, які виникають через вплив на суспільство та довкілля.

Зазвичай компанії розкривають інформацію на своєму офіційному сайті, КСВ-звітах, деколи — у річних нефінансових звітах за стандартом. Ця інформація здебільшого не відповідає нормам звітування щодо ESG-показників, наприклад, по таким питанням:

Відсутність фінансової складової. Компанії розкривають показники сталого розвитку без прив'язки їх до фінансових результатів.

Регулярність та узгодженість. Компанії рідко розкривають інформацію про сталий розвиток, яку можна порівняти, як фінансові результати.

Надійність. Інвестори мають низький рівень довіри до інформації про сталий розвиток компаній, оскільки немає системності у зборі інформації — лише деякі зі звітів проходять аудит третьої сторони.

Рішенням, яке дозволить вселити довіру інвесторам до звітності, може стати аудит інформації щодо сталого розвитку третьою стороною та участь компаній у міжнародних ESG-рейтингах, наприклад Sustainalytics.

В Україні сьогодні найпопулярнішими є стандарти GRI, а також звітування відповідно до вимог Глобального договору ООН. Але звітування щодо ESG, як явище в Україні, ще формується. Часто, фінансові установи вимагають від своїх клієнтів річний звіт, який також може бути інструментом для моніторингу. У цьому звіті компанія повинна повідомити про екологічні та соціальні аспекти діяльності протягом звітного періоду. Задля забезпечення на довгостроковий період комплексного та збалансованого підходу між розвитком бізнесу та інтересами суспільства. Так, Група ДТЕК інтегрувала у свою стратегію цілі сталого розвитку Глобального договору ООН. 2020-й став для Групи ДТЕК роком початку реалізації нової довгострокової стратегії, яка базується на Цілях сталого розвитку ООН та відповідає принципам ESG. У новій стратегії керівники групи компаній ДТЕК прагнуть відповідати інтересам суспільства у ширшому контексті. Саме тому зусилля Групи ДТЕК у сфері сталого розвитку спрямовані на зменшення впливу на довкілля та раціональне використання ресурсів. Основні напрями це підвищення промислової безпеки та збереження здоров'я персоналу, етичне ведення бізнесу й дотримання антикорупційних стандартів. В процесі є стандарти на відкритий діалог із суспільством і працівниками.

Такий підхід застосовується по усьому ланцюжку створення цінностей і на всіх рівнях управління бізнесом. Розглянемо окремі пріоритети ESG-стратегії групи ДТЕК:

1. Виконувати зобов'язання з охорони атмосферного повітря та захисту клімату, інвестуючи в розвиток відновлюваної енергетики та скорочуючи вуглецевий слід теплової генерації.

2. Слідувати принципам циркулярної економіки, в тому числі використовувати промислові відходи.

3. Захищати біорізноманіття та сприяти збереженню екосистем.

4. Слідувати високим соціальним стандартам та бути відповідальним «корпоративним громадянином».

5. Забезпечувати безпечні умови праці та цілісну систему охорони здоров'я співробітників.

6. Слідувати кращим практикам корпоративного управління, ризик-менеджменту та комплаєнсу [6].

За останні роки компанії Групи ДТЕК покращили показники ефективності своєї діяльності в галузі екології, соціальної політики і корпоративного управління. Оцінка їх діяльності проводилася агентством Sustainalytics, провідним незалежним постачальником досліджень, рейтингів і даних в області ESG. По показникам, наведеним у звіті оцінка ризиків ESG для компанії ДТЕК склала 26,6 бали. У порівнянні з минулим роком, ДТЕК покращив свій рейтинг на 3,3 пункти і зайняв 36 місце в світі серед 214 енергетичних компаній, діяльність яких була проаналізована.

Міжнародне агентство Sustainalytics високо оцінило прогрес компанії ДТЕК у зменшенні ESG ризиків у сферах використання ресурсів, взаємодії з місцевими громадами, охорони праці, впливу на навколишнє середовище, що свідчить про надійність бізнесу ДТЕК.

Нова стратегія компанії ДТЕК до 2030 року заснована на принципах ESG, в її основі закладені ціннісні орієнтири бізнесу і прагнення відповідати актуальним запитам суспільства. Результати оцінки ризик-рейтингу Sustainalytics підтверджують, що компанія ДТЕК обрала вірний шлях розвитку. Покращення рейтингу відбулося завдяки відкритості компанії ДТЕК, прозорості діяльності, розвитку відновлюваної енергетики, впровадження новітніх технологій та великим інвестиціям в сталий розвиток.

Група ДТЕК відповідально ставиться до впливу своєї виробничої діяльності на навколишнє середовище і соціальну сферу, а також піклується про якість життя майбутніх поколінь. У 2020 році компанія ДТЕК інвестувала в сталий розвиток 3 млрд грн.

Крім цього внесок Групи ДТЕК у побудову стійкої економіки та розвиток суспільства у 2020 році сягнув 36,2 млрд грн, в т.ч. 3,2 млрд грн спрямовано на проекти у сфері сталого розвитку, 21 млрд грн податків перераховано до бюджетів усіх рівнів, 12 млрд грн інвестовано в розвиток виробництва [6].

Взаємодія із зацікавленими сторонами – важлива складова стратегії сталого розвитку. Група ДТЕК продовжує дотримуватися принципу інформаційної відкритості та надавати зацікавленим сторонам відомості про свою діяльність. Партнерські відносини та конструктивний діалог ведуться на системній

основі, що дає змогу своєчасно отримувати інформацію про інтереси та очікування зацікавлених сторін. Все це впливає на зміцнення позицій компанії групи ДТЕК на міжнародному ринку енергетичних ресурсів.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Таким чином, досвід групи ДТЕК показав що проекти міжнародного масштабу можна реалізувати лише завдяки високому рівню експертизи власної команди та команди партнерів, в атмосфері довіри та співробітництва. Партнерами у розвитку «зеленої» енергетики України стали кращі світові виробники обладнання, провідні будівельні та фінансові компанії. Завдяки тісній співпраці підприємства ДТЕК набули унікального досвіду та стали експертами на всіх етапах: від розробки проектів «зеленої» генерації та будівництва станцій у короткий термін до експлуатації ВЕС та СЕС відповідно до міжнародних стандартів якості.

Виконані технічні проекти підтвердили міжнародним інвесторам високий професіоналізм українських компаній, що дозволило у 2019 році успішно розмістити «зелені» єврооблігації на 325 млн євро строком обігу п'ять років. Залучені кошти будуть спрямовані виключно на чинні та майбутні проекти ДТЕК ВДЕ. Розвиток у відновлюваній енергетиці буде сприяти цілі ESG-стратегії Групи ДТЕК досягти вуглецевої нейтральності до 2040 року.

Таким чином, дослідження показали що стратегія за ESG-принципами – це дуже важливий інструмент сталого розвитку, який дозволяє компаніям на найвищому рівні інтегрувати екологічні, соціальні та управлінські стандарти, прогнозувати розвиток бізнесу на довгострокову перспективу.

Література

1. Ткаченко А.М., Колесник Е.О. Інвестування за ESG-принципами як визначальний чинник впливу на конкурентоспроможність металургійних підприємств. Вісник Хмельницького національного університету. 2021, № 4. С. 66–72.
2. Matos P. ESG-pryntsyropy ta vidpovidalne instytutsiine investuvannia u sviti: Krytychnyi ohliad doslidzhen. Lviv: Vydavnytstvo Lvivskoi politekhniky, 2020. 88 s. URL: https://ua.cfaukraine.org/wp-content/uploads/2020/12/P.Matos_ESG-PRYNTSYROPY_ebook.pdf. (дата звернення 28.09.2022).
3. Larry Fink. A fundamental reshaping of finance, blackrock letter to ceos, 14 jan. 2020. URL: <https://www.blackrock.com/americas-offshore/en/larry-fink-ceo-letter>. (30.09.2022).
4. Robert G. Eccles, Svetlana Klimenko. The Investor Revolution. Harvard Business Publishing. URL: <https://hbr.org/2019/05/the-investor-revolution>.
5. Global Sustainable Investment Review. Global Sustainable Investment Alliance. URL: http://www.gsi-alliance.org/wp-content/uploads/2019/03/GSIR_Review2018.3.28.pdf. (30.09.2022).
6. ESG-звіт групи ДТЕК за 2020 рік. URL: https://dtek.com/sustainable_development/reportsesg/2020/ (28.09.2022).
7. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>. (дата звернення 28.09.2022).

References

1. Tkachenko A.M., Kolesnyk E.O. Investuvannia za ESG-pryntsyropy yak vyznachalnyy chynnyk vplyvu na konkurentospromozhnist metalurhiinykh pidpriemstv. Herald of Khmelnytskyi National University. 2021, № 4. S. 66–72.
2. Matos P. ESG-pryntsyropy ta vidpovidalne instytutsiine investuvannia u sviti: Krytychnyi ohliad doslidzhen. Lviv: Vydavnytstvo Lvivskoi politekhniky, 2020. 88 s. URL: https://ua.cfaukraine.org/wp-content/uploads/2020/12/P.Matos_ESG-PRYNTSYROPY_ebook.pdf. (data zvernennia 28.09.2022).
3. Larry Fink. A fundamental reshaping of finance, blackrock letter to ceos, 14 jan. 2020. URL: <https://www.blackrock.com/americas-offshore/en/larry-fink-ceo-letter>. (30.09.2022).
4. Robert G. Eccles, Svetlana Klimenko. The Investor Revolution. Harvard Business Publishing. URL: <https://hbr.org/2019/05/the-investor-revolution>.
5. Global Sustainable Investment Review. Global Sustainable Investment Alliance. URL: http://www.gsi-alliance.org/wp-content/uploads/2019/03/GSIR_Review2018.3.28.pdf. (30.09.2022).
6. ESG-zvit hrupy DTEK za 2020 rik. URL: https://dtek.com/sustainable_development/reportsesg/2020/ (28.09.2022).
7. Zakon Ukrainy «Pro bukhgalterskyi oblik i finansovu zvitnist v Ukraini». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>. (data zvernennia 28.09.2022).